

Ірина Таран

(Маріуполь, Україна)

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ВИХОВАТЕЛЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У статті розглянуті основні підходи до формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх вихователів. Автор аналізує специфіку підготовки майбутніх фахівців дошкільної галузі в класичному університеті із застосуванням засобів інформаційно-комунікаційних технологій.

Ключові слова: компетентність, інформаційно-комунікаційна компетентність, підготовка майбутніх фахівців дошкільної освіти.

The article describes the main approaches to the formation of information and communication competence of future teachers. The author analyzes the specific training of future professionals in the field of pre-classical university with the use of information and communication technologies.

Keywords: competence, information and communication competence, training of future professionals of preschool education.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку нашої держави відбувається становлення нової системи освіти, яка пов'язана з входженням інформаційно-комунікаційних технологій у різні сфери діяльності людини, не оминаючи і дошкільну освіту.

Протягом останнього десятиліття розвинені країни Європи та світу, серед яких Австрія, Велика Британія, Канада, Нова Зеландія, Німеччина, Франція, деякі країни Східної Європи: Угорщина, Румунія, Молдова, Литва, Латвія та ін. – розпочали ґрунтовну дискусію, яка й досі триває на міжнародному рівні, навколо того, як дати людині належні знання, уміння та компетентності для забезпечення її гармонійної взаємодії з технологічним суспільством, що швидко розвивається [4: 6], так саме проходить дискусія серед українських науковців навколо інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх

фахівців. Саме тому пріоритетним завданням підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти є сприяння професійному розвитку і саморозвитку майбутніх педагогічних працівників на засадах застосування у практиці інформаційно-комунікаційної компетентності.

В Україні, незважаючи на тривалий період дослідження проблем комп'ютеризації освіти та компетентнісного підходу підготовки майбутніх спеціалістів мало розглянутими залишилися проблеми формування інформаційно-комунікаційної компетентності у навчальному процесі професійної підготовки майбутніх вихователів дошкільної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Однією з ключових компетентностей сучасної освіченої особистості є інформаційно-комунікаційна компетентність. Педагогічні працівники, завдання яких полягає у навчанні та вихованні молодих громадян інформаційного суспільства, з одного боку, самі повинні задовольняти критеріям нової інформаційної особистості, а з іншого – повинні володіти інноваційними технологічними інструментами і застосовувати їх у своїй професійній діяльності [5: 56; 5:63].

Заслуговує на особливу увагу інформаційно-комунікаційна компетентність тому, що саме вона дає можливість особистості бути сучасною, активно діяти в інформаційному середовищі, використовувати найновітніші досягнення техніки в своїй професійній діяльності. Слід відмітити, що майже всі науковці виділяють цю компетентність як обов'язкову складову професійної компетентності педагога. В структурі професійної компетентності В.Бубнов, А.Гуржій, М.Жалдак, Г.Козлакова, Н.Морзе та інші науковці виділяють інформаційно-комунікаційну компетентність.

Аналізу інформаційно-комунікаційної компетентності присвячені праці Н. Баловсяк, В. Вембра, О. Кузьминської, О. Овчарук, Л. Петухової, О. Спіріна, Н. Сороко, Хвілон Є. (*Evgueny Khvilon*), Хуторського А. та ін [4: 16].

Як стверджує О. Спірін, ІК-компетентність – це підтверджена здатність особистості використовувати на практиці інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) для задоволення власних індивідуальних потреб і

розв'язування суспільно-значущих [7: 215], зокрема професійних задач підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти.

Компетентнісний підхід до професійної підготовки майбутніх вихователів підсилює практичну орієнтованість освіти, підкреслює роль досвіду, вмінь практично реалізовувати знання, встановлюючи підпорядкованість знань умінням та акцентує увагу на результатах освіти, розглядаючи їх не як суму засвоєних відомостей, а здатність людини вирішувати життєві й професійні проблеми, діяти в різних проблемних ситуаціях [7: 48-49].

Радою Європи прийнята модель загальних ключових компетентностей, якими повинні володіти молоді європейці [3: 156; 8: 11]:

1) політична й соціальна компетентність – здатність брати на себе відповідальність, брати участь у підтримці та покращенні демократичних інститутів тощо;

2) міжкультурна компетентність – здатність прийняти інші культури, мови та релігії, здатність виявляти повагу один до одного тощо;

3) комунікаційна компетентність – володіння усним і письмовим спілкуванням, зокрема володіння декількома мовами;

4) інформаційна компетентність, пов'язана з виникненням інформаційного суспільства – володіння відповідними технологіями, розуміння їх застосування, здатність критично осмислювати повідомлення, що розповсюджуються масовими медіа засобами та рекламою;

5) компетентності продовженого навчання – здатність навчатися протягом усього життя в контексті неперервної професійної підготовки і соціального життя.

Під час проведення відеоконференції "Реформування системи освіти: цілі, завдання, очікувані результати" у квітні 2011 року заступник Міністра освіти і науки України Борис Жебровський однією зі складових "глибинних реформ" системи освіти назвав інформаційно-комунікативні технології (ІКТ), їх стовідсоткове впровадження. Та першочерговим завданням на цьому шляху

заступник міністра намітив оволодіння комп'ютерною грамотністю перш за все вчителем [2].

Мета написання статті. Метою дослідження є уточнення понять інформаційно-комунікаційної компетентності, визначення змісту та місця в системі професійно-спеціалізованих компетентностей вихователя.

Для вирішення цієї мети визначено такі завдання – проаналізувати шляхи формування інформаційно-комунікаційної компетентності студентів, виявити умови формування їх навичок застосування інформаційно-комунікаційних технологій, визначити перспективні напрями для подальшого наукового розв'язання визначеної проблеми.

Виклад основного матеріалу. У Національній доктрині розвитку освіти (Україна XXI століття) зазначено, що пріоритетом розвитку освіти є впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, що забезпечують даліше удосконалення навчально-виховного процесу, доступність та ефективність освіти, підготовку молодого покоління до життєдіяльності в інформаційному суспільстві [6: 3].

Новітні умови роботи майбутніх фахівців з дошкільної освіти залежать від інформованості однієї людини; від інформації, яка належить іншим, і вже недостатньо вміти самостійно засвоювати та накопичувати інформацію, потрібно навчатися такій технології роботи з інформацією, коли готуються та приймаються рішення на основі колективного знання. Виділення інформаційно-комунікаційної компетентності як окремої складової професійної компетентності вихователя обумовлено активним використанням ІКТ у всіх сферах людської діяльності, в тому числі і в дошкільній освіті.

Базовим компонентом дошкільної освіти визначається зміст навчально-виховного процесу в дошкільному навчальному закладі, який реалізується у відповідних програмах розвитку, навчання, виховання дітей: «Впевнений старт», «Дитина в дошкільні роки», «Дитина», «Українське дошкілля», «Я у Світі» [1: 51], що рекомендовані Міністерством освіти і науки України.

Щоб підвищити ефективність навчання дітей 5-6 років, рівень інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх фахівців дошкільної галузі необхідно опанувати такий комплекс знань, вмінь та навичок, який би дозволив впливати на рівень розвитку пізнавальної активності дітей, що стає можливим завдяки озброєнню їх цілим рядом інформаційно-комунікаційних засобів. Особливої уваги заслуговує опис унікальних можливостей інформаційно-комунікаційних технологій, реалізація яких створює передумови для покращення процесу формування інформаційної компетентності дітей дошкільного віку. Можна назвати такі основні компетенції, які повинні бути сформовані у дітей 5-6 років у процесі вивчення курсу «Комп'ютерна грамота»:

- компетентність у сфері інформаційно-аналітичної діяльності: розуміння ролі інформаційних ресурсів у житті людини;

- компетентність у сфері пізнавальної діяльності: розуміння сутності інформаційного підходу при дослідженні об'єктів різноманітної природи; володіння основними інтелектуальними операціями, такими, як аналіз, порівняння, узагальнення, синтез, формалізація повідомлень, виявлення причинно-наслідкових зв'язків; сформованість певного рівня системно-аналітичного, логіко-комбінаторного та алгоритмічного стилів мислення;

- компетентність у сфері комунікативної діяльності: ставлення до мов (природним, формальним) як засобам комунікації; розуміння особливостей використання формальних мов; знання моральних норм спілкування та основних положень правової інформатики;

- технічна компетентність: розуміння принципів роботи та обмежень технічних пристроїв, призначення для автоматизованого й автоматичного виконання інформаційних процесів;

- компетентність у сфері соціальної діяльності та наслідування поколінь: розуміння необхідності турботи про збереження та примноження суспільних інформаційних ресурсів.

Засоби інформаційно-комунікаційних технологій використовуються у сучасному освітньому процесі, перш за все, як засоби навчання при організації різних видів навчальної діяльності.

У Маріупольському державному університеті студентами спеціальності «Дошкільна освіта» в межах фахової підготовки вивчаються наступні навчальні дисципліни: «Основи інформатики», «Нові інформаційні технології», «ТЗН», «Комп'ютерні ігри в ДНЗ» та «Інформаційні технології в освіті та науці». Так під час вивчення дисципліни «Інформаційні технології в освіті та науці» студентами готується творчий проект під назвою «ІКТ в процесі навчання елементів математики дітей дошкільного віку», що дає можливість студентам опанувати певними ЗУН; вони при виконанні практичних завдань проекту створюють за допомогою програм Microsoft Power Point, Microsoft FrontPage та мови гіпертекстової розмітки HTML дидактичні ігри, електронні фрагменти посібників для проведення математичних та інтегрованих занять. Використовуючи різноманітні інтерактивні елементи майбутні педагоги створюють комп'ютерно-ігрові засоби, навчально-ігрові презентації для формування математичної компетентності вихованців. Проводячи на заняттях ділові ігри, студентами презентуються власні нароби завдяки засобам інформаційно-комунікаційних технологій, дотримуючись основних закономірностей та логіки пізнання дітьми дошкільного віку математичного світу.

Основними завданнями підготовки майбутніх педагогів дошкільної освіти для формування елементарних уявлень засобами інформаційно-комунікаційних технологій є: вивчення позитивних і негативних аспектів використання інформаційних та телекомунікаційних технологій при навчанні дошкільнят; формування уявлення про: роль і місце інформатизації освіти в інформаційному суспільстві, ефективне застосування засобів інформаційно-комунікаційних технологій, види технологій обробки, подання, зберігання і передачі інформації; формування знань про вимоги, що пред'являються до засобів інформаційно-комунікаційних технологій, основних принципах оцінки їх

якості, навчання майбутніх педагогів дошкільної ланки стратегії практичного застосування засобів інформатизації у сфері освіти; формування мови інформатизації освіти (з паралельною фіксацією і систематизацією термінології); ознайомлення із загальними методами інформатизації, адекватними потребам навчального процесу, контролю та вимірювання результатів навчання дошкільнят, науково-дослідної та організаційно-управлінської діяльності навчальних закладів.

Висновки. Сьогодні інформатизація освіти і науки характеризується глобальністю процесів. Сучасна освіта прийняла виклик інформаційного суспільства і наше завдання скористатися його потужностями у повній мірі. Завдання освітян та батьків – йти назустріч інноваціям інформаційного суспільства, оволодівати сучасними технологіями, вчити людей з самого дитинства і на всіх етапах освітнього процесу не боятися інформації, навчити нею користуватися, з нею працювати і правильно розпоряджатися. Це можливо завдяки формуванню інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх фахівців та залежить від того, наскільки свідомою та активною буде в ньому позиція вихователя, його здатність до інноваційної діяльності, педагогічна позиція.

Перспективи розвитку окресленої наукової проблеми ми вбачаємо в розробці рівнів інформаційно-комунікаційної компетенції, критеріїв і показників формування, розвитку і вдосконалення інформаційно-комунікаційної культури студента тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку "Я у Світі" [Текст] / АПН України ; [наук. керівництво та заг. ред. О. Л. Кононко]. - 3-тє вид., випр. - К.: Світич, 2011. - 430 с.
2. Борис Жебровський: Всі вчителі повинні освоїти комп'ютер [Електронний ресурс]/ відеоконференції "Реформування системи освіти: цілі,

завдання, очікувані результати" у квітні 2011 року – Режим доступу:
<http://uareferats.com/index.php/news/view/16583>

3. Горобець С. М. Теоретичні моделі компетенцій майбутніх економістів // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2005.– № 25. – С. 156-158.

4. Компетентнісний підхід у сучасній освіті : світовий досвід та українські перспективи : Бібліотека з освітньої політики / [МОНУ; авт.: Н. М. Бібік, Л. С. Ващенко, О. І. Локшина та ін.; заг. ред. О. В. Овчарук]. – К. : К.І.С, 2004. – 112с.

5. Матійків І. Компетентнісний підхід до професійної підготовки майбутніх фахівців // Педагогіка і психологія професійної освіти: Наук.-метод.журнал. – 2006. – № 3. – С. 44-53.

6. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті // Сільська школа України. – 2001, 22 лип. – С. 1–16.

7. Спирін О. М. Інформаційно-комунікаційні та інформатичні компетентності як компоненти системи професійно-спеціалізованих компетентностей вчителя інформатики [Електронний ресурс] / О. М. Спирін / Інформаційні технології і засоби навчання. – 2009. – № 5 (13). – Режим доступу – <http://www.ime.edu-ua.net/em.html>. – Назва з екрану.

8. Hutmacher Walo. Key competencies for Europe: Report of the Symposium Berne, Switzerland, 27-30 March 1996 / Council for Cultural Co-operation (CDCC) // Secondary Education for Europe Strasburg. – 1997. – P. 11.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Таран Ірина Борисівна – асистент кафедри математичних методів та системного аналізу Маріупольського державного університету. Проводить дослідження та викладає курси в області прикладних інформаційних технологій та WEB-програмування. Область наукових інтересів – нові інформаційні технології в освіті та науці, підготовка конкурентоздатних фахівців до роботи з дітьми дошкільного віку.